

Svatba Tomáše
a Marie Baťových,
r. 1912

Staré svatby nerezaví

V souvislosti se stoletým výročím vzniku První republiky se v letošním roce přímo nabízí zamyšlení nad módou této doby. Vzhledem k tomu, že média se budou určitě touto událostí dostatečně zabývat, dovolím si trochu zamyslet nad ženou, módou a svatbou z doby ještě starší, kolem roku 1910. Kdysi mě zaujala společenská zpráva v londýnských médiích o stoletých svatebních šatech. Napadlo mě, zda vůbec z těch tradičních starých svateb něco zůstalo, co by mohlo zaujmout dnešní mladé lidi a možná je i trochu inspirovat.

Šest nevěst v jedné šatech

Největší péči věnuje zřejmě každá nevěsta výběru šatů. Určitě i u nás by mnohá dívka předvedla nějaký rodinný skvost v podobě dobových svatebních šatů. V šatech, které se v anglické rodině dědily z generace na generaci, se 5. září 2007 vdávala slečna Charlotta. Ta oblékla tehdy přes sto let starou róbu z japonského hedvábí, šifónu a saténu zdobenou perly. První nevěstou v nich byla, v roce 1910, Američanka Pauline, která si brala britského lékaře. Spolu se přestěhovali do Velké Británie, kde si šaty, v roce 1935 oblékla ve svatební den, jejich dcera Ruth. V roce 1958 vnučka Jane a o pět let později její sestra Sally. Sestřenka Charlotte si je vypůjčila v roce 1975 a poslední nevěstou byla její dcera téhož jména. Maminka jí je

tehdy ukázala a byla to prý láska na první pohled. Oprava šatů stála 500 liber. Musely se prodloužit a kvůli čištění všechny perly odpárat a znova přišít.

Žena v roce 1908

V tomto roce se konaly volby do českého sněmu kdy poprvé mohly volit ženy. Musely však mít vlastní jmění nebo být výdělečně činné. V Praze se konala Jubilejní výstava Obchodní a živnostenské komory, kde byl samostatný pavilon oděvnictví s nejnovějšími modely na figurínách, které byly opatřeny hlavami významných osobností pražského společenského života. Bylo založeno volné umělecké sdružení Artěl, zaměřené na prodej a výrobu uměleckořemeslných předmětů včetně

módy, ovlivňující toto odvětví na několik dalších desetiletí. To byla ta lepší stránka, horší už byla finanční situace většiny rodin, a to nemluvíme o těch opravdu žalostně chudobných. A svatba?

Nejběžnější byla jednoduchá svatba, kde byli přítomni jen nejbližší příbuzní. Nevěsta mohla jít k oltáři v každém slušném světlém oblečení. Zvykem však bylo volit bílé nebo světlešedé hedvábné neb polohedvábné šaty, i když byly dost drahé. Ale nejpřírodnější bylo koupit levnější látku, z které se pak ušily jakoby letní společenské šaty bez vlečky. Ty se dávaly někdy přebarvit, i když ani to nebyla levná záležitost. Maminky svatebčanů chodily většinou ve „slušném úboru společenském“.

Výbava nevěsty a firma Neff

Časopis „Šťastný domov“ z roku 1908, uvádí, na dotaz bezradné čtenářky, jak by měla vypadat výbava její dcery:

„Dívka z měšťanské rodiny, nepřehání-li se výbava, dostane nábytek do dvou pokojů (někdy stačí snad i do jednoho)

Svatební šaty,
r. 1907

z nichž jeden za ložnici, druhý za jídelnu se považuje, nábytek do kuchyně, příslušnou výstroj dvou postelí ložnice a jedné postele kuchyňské, zařízení obou pokojů, pokud se týče záclon, popřípadě i kobereců a obrazů a zřízení kuchyňské a stolové, jež jest nejlépe vybrati si dle seznamů, které poskytuje firma Neffova, oděv svrchní na jeden rok (pro vycházky i pro domácnost), 6 blůzek 1 župan, 2 matinée (odpolední oblečení), 1 černou sukni, dvoje kuchyňské šaty rezné plátěné, jedny šaty pro ulici, jedny černé nebo tmavé šaty. Z prádla pak: 12 košil denních, 6 košil nočních, 6 párů spodků, 6 nočních kabátků, 12 párů punčoch, 12 ručníků, 12 kapesníků, trojí povlaky na peřiny, 6 prostěradel, 2 milieu, 6 spodniček. Dále pak 1 garnituru stolovou čajovou a jednu kávovou, 3 ubrusy bílé s 12 ubrousky a 2 stolními pruhy, 6 hadrů kuchyňských, 6 hadrů na prach“.

Zmíněná firma Neff sídlila v ulici Na Příkopech a byla velmi populární. Dalo se v ní koupit prakticky vše do výbavy, od lampy po ručník. Založil ji podnikavý Jan Neff už v r. 1863. Ten byl nejen skvělým obchodníkem, ale i velkým vlastencem Jeho pražský dům se stal kulturním centrem českých umělců a spisovatelů. Rodina Neffova se znala osobně s Bedřichem Smetanou, mladý Antonín Dvořák byl jejich domácím učitelem. Za finanční podpory J. Neffa napsal Antonín Dvořák Moravské dvojzpěvy. Postavu svého dědečka románově zpracoval spisovatel Vladimír Neff v pětidílném rodovém cyklu, který pod názvem „Sňatky z rozumu“ uvedla i Česká televize. Představitelem Jana Neffa byl herec Vladimír Ráž a příjmení bylo změněno na Born.

Svatební hostina

Pořadatelům svateb poskytli znalci společenské etikety a vybraného stolování Anna Guthová a Dr. Jiří Guth v knize „Stolnění“ dobré rady k zasedacímu pořádku při svatbě:

„Hostině svatební předsedají novomanželé, takže nevěstě po pravici sedí její tchán, po levici její otec. Naproti po pravici ženichově sedí jeho tchýně, po levici jeho matka.

V občanských vrstvách namnoze je zvykem, že novomanželé sedí při svatební hostině druh vedle druhu, nevěsta po pravici ženichově. Potom vedle nevěsty usedne její tchán, vedle ženicha jeho tchýně, kdežto otec nevěsty a matka ženichova usednou naproti. Potom místa čestná zaujmou svědkové. Prvnímu svědkovi přísluší také první přípitek novomanželům. Od svědků na obě strany zasednou další hosté, střídavě páni a dámy, někde podle stupně příbuzenstva, jinde promíšeně, podle osobních vztahů k novomanželům, ale vždy svědkové

mají přednost, byť by i nebyli příbuzní. Nakonec tabule se skupí se mladí, sourozenci, příbuzní, družičky, mládenci, po možnosti dámy a páni střídavě“.

Slavní svatebčané

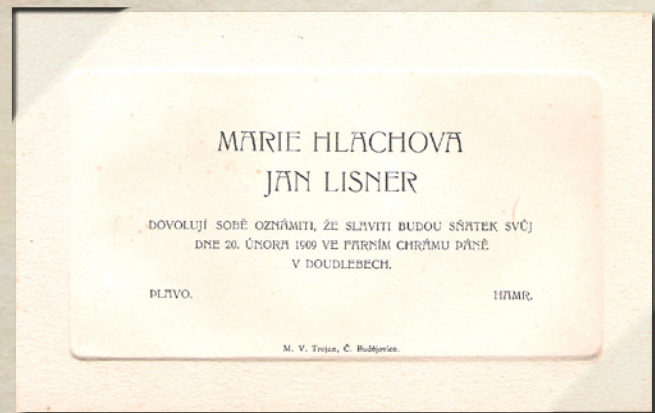
Alespoň jednu slavnou svatbu té doby bychom si měli připomenout. V dubnu 1912 se ženíl podnikatel Tomáš Baťa s Marií Menčíkovou. Zvláštností bylo, že už v té době vyžadoval Tomáš sepsání předmanželské smlouvy. Nezvyklé bylo i to, že nádhernou „princeznovskou“ svatbu se špalírem nadšených obyvatel Zlína, nesoucích květiny a lampiony, vystřídal ráno bez manžela. Ten po svatební noci brzy ráno vstal a šel do práce jako každý jiný den. Svoji ženu, poslal v rámci „líbánek“ do jedné z dílen přišívát s dělnicemi mašličky. Na jejich pozdější svatební cestě Tomáš neustále pracoval, byla spíš pracovní než svatební. Manželství však zůstalo pevné po celý jejich společný život.

Snad i dnes se dá vybrat nějaký postřeh, který by byl zajímavý i pro dnešní mladé páry. Když ne, zkuste se zamyslet nad poněkud naivně veršovaným, ale realistickým, blahopřáním k sňatku z roku 1909, určeným novomanželům Lisnerovým:

Svatba jsou dveře k novému bytí, svatba je cesta k šťastnému žití, svatba je v životě tím krásným dnem, kdy mladí žijí splněný sen.

Krásný den přejde. Co přijde potom? Všechno je závislé jen na těch dvou, kteří se rozhodli jít žitím zcela, v jasů i bouřích po léta celá.

Vlad'ka Dobiášová

Svatební oznámení Jana a Marie Liesnerových, r. 1909

